

ג. וממילא: **ודרבי זירא** [שהעמיד את המשנה בנכנסין כותלי קטנה לתוך גדולה, ולשם כך הוא צריך להעמיד כרבינא, שהם מופלגין מכותל זה בשנים ומכותל זה בארבעה, כדי שלא יהיה לבוד], **ודרבינא** גופיה — **ליתא!** [אינו אמת בפירושא דמתניתין].

דכיון דבעינן להיתר הגדולה פס שלשה מכל צד [דבלאו הכי לא מישתרא, דהא כרבי וכרבי יוסי סבירא ליה למתניתין] ליתא לדרבינא.

וממילא ליתא נמי לדרבי זירא, דלא אהני לן מידי בלאו דרבינא!

והשתא ניחא, **דמשום הכי** תני בברייתא, דמתניתין מיירי **בקטנה בעשר וגדולה באחת עשרה**, שהם ששה טפחים עודף, שלשה מכל צד, כדי להתיר הגדולה.

ומשום דרבי סבר דבעינן שני גיפופין להיתר הגדולה, **ופבר לה כרבי יוסי** דרוחב כל גיפוף בעינן שלשה!

אלא אי אמרת כדבריך:

א. **דנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי.**

ב. **ודרבי זירא** [דמיירי בנכנסין כותלי קטנה לגדולה] **ודרבינא** [דמיירי במופלגין מזה שנים ומזה ארבעה] **איתא.**

ג. וממילא — אי כדבריך — **רבי** דסבר דבעינן שני פסין, [דכוותיה מוקמינן למתניתין, דאי לאו הכי: לימא לבוד מרוח אחת], **לא סבר לה כרבי יוסי** דפסין צריכינן

[ומיירי שעובי כתלי הקטנה אינם רחבים מטפח]!

ומקשינן: ומכל מקום, **לימא לבוד** רק מרוח אחת, **ותשתרי** הקטנה בגיפוף אחד?!

א-י ומשינינן: **הך מתניתין — רבי היא. דאמר: בעינן שני פסין** [גיפופין] לאשוויי שם פתח.

דתניא: חצר שנפרצה לרשות הרבים פירצה עד עשר אמות [שאינן בה כדי לבטל המחיצה, שהרי "פתח" היא] — **ניתרת בפס אחד** שנשתייר מן הכותל שנפרץ.

רבי אומר: אינה ניתרת אלא **בנשתייר ממנו שני פסין**, משני הצדדים.

ומקשינן עלה:

האי דמפרשת למתניתין, דסבר נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, וככל מה דאמרן — **מאי**, כיצד יתכן לומר כן?!

אי אמרת בשלמא, טעמא שקטנה אינה ניתרת הוא משום **דנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי** — ניחא שפיר ברייתא דמוקי למתניתין בקטנה בעשר וגדולה באחת עשרה.

כי בלי להעמיד כך, גם החצר הגדולה אסורה בטלטול. כי:

א. מתניתין רבי היא, דסבר דשני פסין בעינן.

ב. **רבי** בפסין דחצר **סבר לה כרבי יוסי**, דרוחב פס בעינן שלושה טפחים.⁽⁴⁷⁾

והשתא איכא לחצר הגדולה שני גיפופין של שלשה שלשה.

47. וכדאמר לקמן דף יד: לענין לחי, וכל שכן לענין פס, רש"י

שיהיו רחבים שלשה, [דאי כרבי יוסי, גדולה נמי לא מישתרי, דהא מצד אחד מופלגת היא רק בשנים — לרבינא]!

תיקשי: אהא דקתני בברייתא, דמתניתין מיירי בגדולה באחת עשרה, דהא למה לי?!

והרי ממה נפשך:

אי למישרייה לגדולה, שיהיו לה גיפופים, קאתי ברייתא —

הא ליתא.

כי בעשר, כשיעור פתח החצר הקטנה, ושני טפחים, טפח לכל גיפוף, נמי סגיא.

ואי תימא דמוקמינן לה בכי האי גוונא, כדי למיכרה לקטנה קאתי, ולאשמועינן, דאך משום דמופלגין כותלי גדולה מקטנה הוא דאסרינן לקטנה, דהשתא ליכא למימר לבוד!

זה אינו.

דאם כן, הוה ליה לאשמועינן הך חידושא במילתא דפסיקא יותר שאין בה לבוד, וכגון דמפלגי כותלי גדולה מקטנה טובא, ולא כדמוקי לה השתא, דאיכא לפרושי דרחוק מזה שלשה ומזה שלשה, וכשנמעט עובי הכתלים שפיר איכא לבוד!

אלא לאו, שמע מינה מהך מתניתין, נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי.

ומסקינן: שמע מינה?

אמר רב יוסף: לא שמייע לי הא שמעתתא דרבה בר רב הונא דלעיל, דאמר: נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי!

אמר ליה אבבי לרב יוסף: [שחלה ושכח תלמודו, והיה אבבי תלמידו מזכירו — רש"י לקמן מא.]. את אמרת ניהלן, ואהא אמרת ניהלן:

דאמר רמי בר אבא אמר רב הונא: מבוי שדופנו האחד ארוך, והשני קצר ממנו. והעמיד בראש הדופן הקצר לחי המושך עפ, כנגד, דפנו הארוך של מבוי [ריטב"א], והיה אותו לחי שבראש הדופן דק מעובי הדופן, באופן שהעומד בפנים המבוי אינו רואה אלא כותל ארוך, ורק העומד מחוץ למבוי רואה את כניסת הלחי — שהוא דק יותר מעובי הדופן — מעברו החיצון של לחי:

אם היה אורך הלחי פחות מארבע אמות — נידון משום לחי, ומשתמש ומטלטל רק עד חודו הפנימי של הלחי.

אבל אם היה ארוך ארבע אמות כשיעור משך מבוי — נידון הלחי משום המשך דופן מבוי, ולא משום לחי, ולכן אסור להשתמש בכלו [בכל המבוי], שהרי אין כאן לחי, אלא המשך לדופן המבוי.

ואת — רב יוסף — אמרת לן עלה: שמע מינה מהך שמעתתא תלת:

א. שמע מינה: בין לחיין כלומר, המקום במבוי כנגד הלחי — אסור להשתמש בו ולטלטל. ומשום הכי אינו משתמש אלא עד חודו הפנימי של לחי! (48)

אבל אם לא היה הדופן השני נמשך כנגד הלחי היה אסור לטלטל שם, שהרי אין לו אלא שתי מחיצות, וראה "עיונים" בהרחבה.

48. וביאר הריטב"א: שאם היה מותר לטלטל בין הלחיים היה מותר לטלטל במבוי זה כנגד הלחי, כיון שדופנו השני נמשך במקביל ללחי.

סבר רב אחי קמיה דרב יוסף למימר: עד שלש עשרה אמה ושליש אמה.

ולמדה רב אחי בקל וחומר לפתח המבוי מהפתח של פסי ביראות.

פסי ביראות הם פסים בצורת זווית, [ראה ציור], שהעמידו אותם ברשות הרבים מסביב לבארות מים. [עיין במבוא ביאור המושג הזה בהרחבה].

וטעם הדבר, היות ובורות המים עמוקין עשרה טפחים ורחבים ארבעה, הרי הם רשות היחיד.

וכיון שהם נמצאים ברשות הרבים, אין יכולת להוציא ולמלאות מהם מים.

ולכן, עושין סביבות הבאר דיומדין [זווית], אמה לרוח זה ואמה לרוח זה, ונמצא שבארבעת צידי הבאר, לכל רוח, יש מחיצות של שתי אמות, פס אמה מכאן ופס אמה מכאן, הגודרות את המקום, ונותנות לו דין של רשות היחיד. ולכן יכולים למלאות מהבאר מים אל בין הפסין.

ופליגי רבי מאיר ורבי יהודה, כמה ניתן להרחיק בין פס לפס.

רבי מאיר סבר: עשר אמות. ורבי יהודה סבר: עד שלש עשרה אמה ושליש בין פס לפס.

והכי ילפינן לקל וחומר מפסי ביראות, לדעת את שיטת רבי יהודה ברוחב פתח המבוי:

ומה פסי ביראות, שהתרת בהן פרוץ מרובה על העומד, שהרי בכל רוח אין פסין אלא שתי אמות, וביניהם פרוץ הרבה, בכל זאת

ב. ושמע מינה: משך מבוי הוא בארבע אמות, ומשום הכי אם מושך הלחי ארבע אמות, הוא נידון משום דופן מבוי ולא משום לחי.

ג. ושמע מינה: לחי אשר נראה רק מבחוץ למבוי, ושוה מבפנים — נידון משום לחי! דאי לאו הכי, אף אם אינו מושך ארבע אמות לא היה נידון משום לחי, דהא בפנים הוא נראה כהמשך דופן המבוי, ולא כלחי.

ומסקינן: והלכתא: נראה מבחוץ ושוה מבפנים — נידון משום לחי!

ותמהינן עלה: הא קא מתיב רבה עלה [לעיל] ממתניתין ד"חצר קטנה שנפרצה לגדולה", ומסקינן לעיל: שמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי!

ואם כן, כיצד יתכן כי מצד אחד תהיה עליו תיובתא, ומצד שני תהיה הלכתא כמוהו, שנידון משום לחי?!

ומשנינן: אין. למרות התיובתא אכן הלכה כן.

משום דתני רבי חייא לעיל כוותיה. דתני "כותל שצידו אחד כנוס מחבירו, בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים — נידון משום לחי"!

שנינו במשנה: ופתח מבוי הרחב מעשר אמות — ימעט.

אמר אביי: תנא כברייתא: והרחב מעשר ימעט.

רבי יהודה אומר: אינו צריך למעט.

ומיבעי לן: ועד כמה יהא רוחב הפתח, ולא יהיה צריך למעט, לפי רבי יהודה?

אבל מבוי שלא הקלת בו, כלל כלל לא תקיל בו, אלא בעינן "פתח" עד עשר אמות!

והיינו שמפסי ביראות אי אפשר ללמוד על שיטתו של רבי יהודה בפתח המבוי לא להחמיר ולא להקל, אך ברור לנו שלרבי יהודה פתח המבוי יכול להיות גם יותר מעשר אמות, וכמבואר בבביתא.

בסוגיא דלהלן מתבאר כיצד ניתן להתיר מבוי שפתחו רחב מעשר אמות על ידי חלוקת המבוי בראשו לשני פתחים של שני מבואות, או על ידי צמצומו של הפתח לעשר אמות באמצעות "עומד המרובה על הפרוץ".

תני לוי: מבוי שהוא רחב בראשו עשרים אמה — נועץ קנה באמצעותו של פתח, ועושהו לשני פתחים, שכל אחד אין רחבו יותר מעשר, ודיו! [רא' ציור 1]

[כיצד יתירונו, האם צריך לחי או קורה לכל פתח או דיו באחד הפתחים — עיין בעיונים].

ואמרינן: הוא, לוי, תני לה להאי ברייתא, והוא לוי גם אמר לה, דאין הלכה כאותה משנה:

משום דאמרינן: אתי אורא דהאי גיסא [אור מצד אחד של הקנה] ואורא דהאי גיסא [מצדו השני], ומבטל ליה לקנה!

איכא דאמרי: אמר שמואל משמיה דלוי: אין הלכה כאותה משנה!

אלא היכי עביד להתיר מבוי שרחבו עשרים אמה?

לא התרת בהן לרבי יהודה פירצה שהיא יותר משלש עשרה אמה ושליש.

מבוי, שלא התרת בו פרוץ מרובה על העומד — אינו דין שלא תתיר בו לרבי יהודה כשהוא פתוח יותר משלש עשרה אמה ושליש.

ופרכינן על הקל וחומר:

אדרבה, מדה זו שאתה מביא בה איסור לפתח שהוא יותר משלש עשרה אמה ושליש, משום שלא התרת במבוי פרוץ מרובה על העומד — היא עצמה היא הנותנת טעם להתיר בפתח מבוי אפילו ביותר משלש עשרה אמה ושליש.

כי דוקא פסי ביראות, לפי שהקלת בהם קולא אחת, בכך שהתרת בהן פרוץ מרובה על העומד, דין הוא שלא תקיל בהם קולא נוספת, ולא תתיר בהן פתח שהוא יותר רחב משלש עשרה אמה ושליש.

אבל מבוי, שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד, ורובו סתום, ראוי להקל בו קולא אחת, ותתיר בו אף יותר משלש עשרה אמה ושליש.

אי נמי, יש לדחות את דברי רב אחי גם לאידך גיסא, לצד הנגדי, ולהחמיר במבוי אף יותר מפסי ביראות:

שיש לומר: הני מילי פסי ביראות מותרין עד שלש עשרה אמה ושליש, כיון דאקילת בהו חד קולא, להתיר בהן פרוץ מרובה על העומד — אקיל בהו נמי קולא אחרינא דליהוי חשוב "פתח" עד שלש עשרה אמה ושליש!